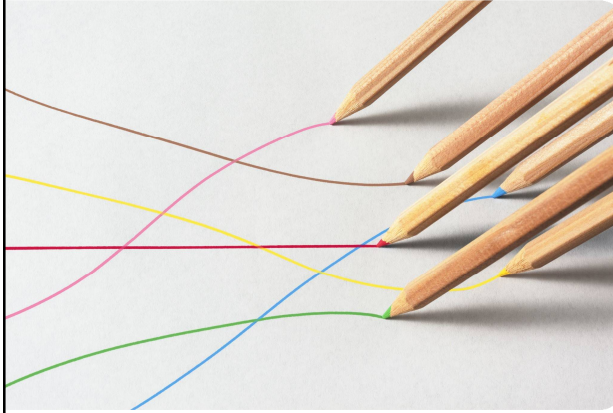

กฎหมายอาญา มาตรา ๑-๕๘

อาจารย์ชลวัชร อัสวพิริยอนันต์
รองอธิบดีศาลอาญารธนบุรี

การใช้กฎหมายอาญา

- **มาตรา ๒**

- บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
- หลักในมาตรา ๒ วรรคหนึ่งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งดังนี้

“บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

- กฎหมาย หมายถึง กฎหมายที่มีโทษทางอาญา ซึ่งบัญญัติถึงองค์ประกอบความผิดและกำหนดโทษที่จะลงโดยอาจจะบัญญัติในมาตราเดียวกัน เช่น ป.อ. หรือแยกมาตรากันก็ได้ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาต่าง ๆ เช่น พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ (บทที่เป็นองค์ประกอบความผิดอยู่ในมาตรา ๗ “ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ ชื้อ มิ ใ้ สั่ ง หรือนำเขาซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต และกำหนดโทษในมาตรา ๗๒ ต้องระวางโทษตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท), หรือปรากฏในกฎหมายวิธีสบัญญัติก็ได้ เช่น ป.วิ.อ. (มาตรา ๑๔๕ – บุคคลที่รู้เรื่องการตายโดยผิดธรรมชาติหรือพบศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติละเลยไม่ไปแจ้งแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท, มาตรา ๑๕๐ ทวิ วรรคหนึ่ง- ผู้กระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป หรือเป็นการกระทำโดยทุจริตเพื่ออำพรางคดี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๒ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)
- ความรับผิดทางอาญาต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ใช่เกิดจากข้อตกลงระหว่างคู่กรณี ดังนั้น จะตกลงว่าหากไม่ทำตามข้อตกลงแล้วต้องรับผิดทางอาญา ข้อตกลงดังกล่าวไม่มีผลบังคับ

- **ฎ. ๘๓๓๒/๒๕๔๕** ที่จำเลยฎีกาข้อต่อมาว่า สัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข จ.๑ ระบุให้โจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ด้วย ซึ่งข้อความในเอกสารดังกล่าวเป็นการบิดเบือนจากสัญญากู้เงินที่เป็นคดีแพ่งให้กลายเป็นคดีอาญา จึงเป็นเอกสารที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย โจทก์ไม่อาจนำเอกสารหมายเลข จ.๑ มาเป็นหลักฐานดำเนินคดีแก่จำเลยได้นั้น เห็นว่า สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเกิดขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายมิใช่ความยินยอมหรือการตกลงกัน ดังนั้น แม้สัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข จ.๑ จะมีข้อความระบุให้โจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ด้วยก็ตาม ก็มีใช้เหตุผลตามกฎหมายที่จะทำให้สัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข จ.๑ ดังกล่าวไม่อาจใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้
- **โทษที่จะลงต้องเป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย**
- **ฎ. ๒๑๓๗/๒๕๕๗ ป.อ. มาตรา ๓๓๒(๒)** ให้อำนาจศาลสั่งให้โฆษณาคำพิพากษาเท่านั้น มิได้มีกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งให้โฆษณาคำขอภัยด้วย การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ ๒ โฆษณาคำขอภัยโจทก์จึงเป็นการลงโทษจำเลยที่ ๒ นอกเหนือจากโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ต้องห้ามตาม ป.อ มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

- หากเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องทั้งในขณะที่ใช้กฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ ให้ใช้กฎหมายใหม่บังคับ
- **ฎ. ๒๑๒/๒๕๖๔** จำเลยบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุเมื่อระหว่างวันเวลาใดไม่ปรากฏชัด ประมาณปี ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๑ ทั้งเวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกันตลอดมา การกระทำความผิดของจำเลยจึงเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่จำเลยเข้าไปยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุในปี ๒๕๕๗ และเป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลาที่จำเลยยังยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุ เมื่อพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕ มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕ จำเลยยังคงยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุจนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๑ อันเป็นวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย จึงเป็นกรณีที่จำเลยกระทำความผิดทั้งขณะที่กฎหมายเก่ายังมีผลใช้บังคับ และขณะที่กฎหมายใหม่ใช้บังคับแล้ว จึงต้องปรับบทลงโทษจำเลยตามกฎหมายใหม่เพราะถือว่าเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด กรณีไม่ใช่กฎหมายที่ใช้ในขณะที่กระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓

• กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

ฎ. ๕๕๔๔/๒๕๖๒ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนของกลาง ๑ ซอง น้ำหนักสุทธิ ๐.๐๒ กรัม ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง, ๖๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่กระทำความผิด ความผิดดังกล่าวไม่ใช่เป็นความผิดร้ายแรง ไม่สามารถนำไปสู่การยึด อาศัย และริบทรัพย์สินตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ อีกทั้งหากกรณีจำเลยเป็นข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐ ก็ไม่อาจลงโทษหนักเป็นสามเท่าตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว หรือมาตรา ๑๐๐ แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ จึงเห็นได้ว่าความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเดิมอยู่ในกลุ่มเดียวกับความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อเสพตาม ป.ยาเสพติด มาตรา ๑๐๗, ๑๖๔ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด แม้กฎหมายใหม่บัญญัติให้ความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดร้ายแรงทำนองเดียวกับฐานผลิต นำเข้า ส่งออก และจำหน่ายตามมาตรา ๕๐ ต้องด้วยบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๔๕ ก็ตาม แต่ไม่มีผลย้อนหลังทำให้ความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเดิมกลายเป็นความผิดร้ายแรงตามกฎหมายใหม่ไปได้ ตามนัย ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมทแอมเฟตามีนของกลางมีเพียง ๑ ซอง น้ำหนักสุทธิ ๐.๐๒ กรัม ต้องด้วยข้อนิยฐานว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ ตามกฎกระทรวง กำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ ที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๗ ข้อ ๒ (จ) การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตาม ป.ยาเสพติด มาตรา ๑๐๗ วรรคสอง ต้องด้วยบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๔ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เบากว่าบทกำหนดโทษตาม ป.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๑ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเบากว่าโทษตาม ป.ยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนห้าแสนบาท ดังนั้น จึงต้องลงโทษจำเลยตาม ป. ยาเสพติดมาตรา ๑๐๗ วรรคสอง, ๑๖๔ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิดและเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่าตาม ป.อ. มาตรา ๓

- หากกฎหมายที่ออกมาในภายหลังไม่ใช่โทษทางอาญา สามารถนำกฎหมายนั้นย้อนหลังได้
 - การถอนสัญชาติ (ฎ.๖๔๑๑/๒๕๓๔)
 - การขอให้ใช้ค่าเสียหายทางแพ่งแก่รัฐ (ฎ.๓๘๖๘/๒๕๖๑)
 - การให้ออกจากที่ดินของรัฐ (ฎ.๔๔๖๗/๒๕๖๑)
 - การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายฟอกเงิน (ฎ.๘๓๔๕/๒๕๖๐)

- การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
- ฎ. ๓๓๔๐/๒๕๕๐ การกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ เป็นกรณีเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทโดย นอกจากมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ แล้วยังมีความผิดต่อ พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ฯ มาตรา ๕๘ ซึ่งบัญญัติให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่ต่ำกว่าสี่ปีและไม่เกินแปดปีด้วย อันเป็นมาตรการที่มุ่งจะจำกัดสิทธิของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งซึ่งกระทำหน้าที่โดยทุจริต ไม่ใช่โทษตามกฎหมาย ดังนั้น เมื่อศาลลงโทษจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียวตาม ป.อ. มาตรา ๕๐ ศาลก็ต้องสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ด้วย ตามที่กฎหมายบัญญัติบังคับไว้โดยไม่อาจใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้ มิฉะนั้นจะเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย
- คดี อม.๑๓๘/๒๕๖๒ พรบ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑ ที่กำหนดมาตรการจำกัดสิทธิทางการเมืองให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้ แม้ไม่ใช่โทษตาม ป.อ. แต่ก็ไมอาจนำมาใช้บังคับย้อนหลังในทางเป็นโทษแก่การกระทำที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ พรบ. ดังกล่าวนั้นใช้บังคับได้ เพราะจะเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม จึงต้องใช้มาตรการจำกัดสิทธิทางการเมืองตาม พรบ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ อันเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิด

- การถอนสัญชาติ

- ฎ. ๖๔๑๑/๒๕๓๔ เมื่อหัวหน้าคณะปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินได้สำเร็จหัวหน้าคณะปฏิวัติย่อมมีอำนาจออกประกาศหรือคำสั่งอันถือเป็นกฎหมายใช้บังคับแก่ประชาชนได้ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๓ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ มีใจความซึ่งมีผลทำให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญาแต่เป็นเรื่องของการให้ถอนสัญชาติไทยของบุคคลบางจำพวก แม้จะมีผลย้อนหลังกระทบถึงสิทธิของจำเลยและประชาชน ก็มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เมื่อจำเลยเกิดในราชอาณาจักรไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยมีบิดามารดาเป็นคนญวนอพยพ จำเลยจึงถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว จำเลยมิใช่บุคคลที่มีสัญชาติไทยแต่เป็นคนญวนอพยพซึ่งต้องอยู่ในเขตควบคุมจังหวัดหนองคายตามประกาศและคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย จำเลยออกนอกเขตจังหวัดโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด จึงเป็นการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘

- มาตรการให้จำเลยและบริวารออกไปจากที่ดินของรัฐ

- ฎ. ๔๔๖๓/๒๕๖๑ ป.ที่คดีที่ให้ศาลมีอำนาจสั่งในคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิดออกไปจากที่ดินนั้นด้วย ไม่ใช่โทษทางอาญาตามมาตรา ๑๘ แต่เป็นมาตรการที่มุ่งประสงค์ให้รัฐซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้โดยเร็วโดยไม่จำเป็นต้องฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งอีกต่างหาก ดังนั้น แม้ศาลลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา ๓๖๐ เดิมซึ่งเป็นกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียว แต่เมื่อการกระทำของจำเลยดังกล่าวเป็นความผิดตาม ป.ที่ดินมาตรา ๑๐๘ ทวิวรรคสองด้วย ศาลก็ย่อมมีอำนาจสั่งให้จำเลยและบริวารออกไปจากที่ดินของรัฐซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันที่จำเลยเข้าไปยึดถือครอบครองได้
- การเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ
- ฎ. ๓๘๖๕/๒๕๖๑ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ มาตรา ๒๖/๔ กำหนดความรับผิดของผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติให้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งแก่รัฐ ไม่ใช่โทษทางอาญา วิธีการเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา ๒๖/๕ กำหนดให้อำนาจอัยการสามารถเรียกค่าเสียหายตามมาตรา ๒๖/๔ เข้ามาพร้อมกับคำฟ้องคดีอาญาอันมีลักษณะเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งไม่ต้องห้ามมิให้มีผลย้อนหลัง

- ข้อยกเว้นในการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังได้
- (๑) กฎหมายยกเลิกความผิด (มาตรา ๒ วรรคสอง)
- ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้าได้รับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษสิ้นสุดลง
 - ฎ. ๑๒๕๕๓/๒๕๕๓ ในระหว่างคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ได้มี พ.ร.บ. จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติในมาตรา ๓ ว่าให้ยกเลิก พ.ร.บ.การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ย่อมมีผลให้ พ.ร.บ.การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ไม่อาจบังคับใช้ได้อีกต่อไป และไม่ปรากฏว่า พ.ร.บ. จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวในการความผิดอันเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์อีก ฉะนั้นการกระทำของจำเลยที่ ๒ ซึ่งเดิมเป็นความผิดเพราะมีฐานะเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์จึงเป็นกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติในภายหลังมิได้กำหนดให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดอีกต่อไป จำเลยที่ ๒ พ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง

- ฎ. ๑๒๒๕/๒๕๖๓ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต ฐานผลิตกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาต ฐานมีกัญชาไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตและความผิดอื่น ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยทุกฐานความผิด จำเลยอุทธรณ์เฉพาะความผิดอื่นบางข้อหาไม่ได้อุทธรณ์ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนโจทก์ไม่อุทธรณ์ ดังนั้น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและความผิดอื่นที่คู่ความไม่ได้อุทธรณ์เป็นอันยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๖ เห็นว่า ในระหว่างพิจารณาได้มี ป.ยาเสพติดออกมาใช้บังคับแทนกฎหมายเดิม และมีประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ พ.ศ. ๒๕๖๕ ออกตามความในมาตรา ๒๕ วรรคสอง แห่ง ป.ยาเสพติด ซึ่งมีผลให้พืชกัญชาไม่เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ฐานผลิตกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาตและฐานมีกัญชาไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตอีกต่อไป ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง ดังนี้ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ย่อมมีอำนาจพิพากษาแก้เป็นยกฟ้องโจทก์ในความผิดฐานผลิตกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาตและฐานมีกัญชาไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตได้ เพราะเป็นอำนาจทั่วไปของศาลอุทธรณ์ภาค ๖ และเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๘๕ วรรคสอง

- **ฎ. ๒๕๑๐/๒๕๕๓** ของกระสุนปืนอาวุธปืนตามความหมายแห่ง พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ มาตรา ๔(๑) ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๔๕๑) ออกตามความใน พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๕๐ ข้อ ๑ (๔) แม้ของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๑๕ นัด และ ๓๐ นัด เป็นของกระสุนที่สามารถบรรจุกระสุนได้เกินกว่า ๑๐ นัด อันเป็นของกระสุนชนิดที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๔๕๑) ข้อ ๒ (๑๒) ซึ่งเป็นความผิดฐานมีอาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ มาตรา ๕๕, ๗๘ ตามฟ้องโจทก์ แต่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกามีกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๒๒) ออกตามความใน พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ กำหนดให้ของกระสุนชนิดที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ต้องเป็นของกระสุนที่สามารถบรรจุกระสุนได้เกิน ๒๐ นัด จึงถือได้ว่าความบทบัญญัติดังกล่าวที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำของจำเลยในความผิดฐานมีของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๑๕ นัด ไม่เป็นความผิดอีกต่อไป จำเลยจึงพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ มาตรา ๕๕, ๗๘ ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง จำเลยคงมีความผิดฐานมีอาวุธปืน (ของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๓๐ นัด) ที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ มาตรา ๕๕, ๗๘ วรรคหนึ่ง สำหรับของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๓๐ นัด ของกลาง เป็นของกระสุนชนิดที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ ผู้ใดมิไวย่อมเป็นความผิด ซึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๓๒ บัญญัติให้รับเสียทั้งสิ้น จึงต้องรับของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๓๐ นัด ของกลาง ตามบทบัญญัติดังกล่าว

- **การยกเลิกกฎหมายเดิมไม่มีผลต่อการบังคับโทษที่กระทำไปโดยถูกต้องแล้ว**

ฎ. ๒๕๕๑/๒๕๖๖ การที่จำเลยได้ชำระค่าปรับแก่ศาลไว้ แต่ต่อมามีกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จำเลยมีสิทธิขอคืนเงินค่าปรับหรือไม่ นั้น กรณีของจำเลยต้องตามบทบัญญัติของ ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีการชำระค่าปรับแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่จำเป็นต้องชำระค่าปรับว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง บทบัญญัติดังกล่าวได้แยกผลการกระทำความผิดและการบังคับโทษตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วจากกันต่างหาก กล่าวคือ ในส่วนของการบังคับตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดนั้น หากมีส่วนใดที่ยังค้างอยู่ระหว่างการบังคับก็ให้การบังคับนั้นสิ้นสุดลง ไม่มีการบังคับในส่วนที่ค้างอยู่ต่อไปเท่านั้น หากได้มีผลหรือพ้นการบังคับโทษที่เสร็จสิ้นไปแล้วจึงมาพิจารณาใหม่อีกแต่อย่างใด โทษที่ได้รับมาแล้วต้องถือว่ายุติไปตามผลของคำพิพากษา ดังนั้น ค่าปรับที่จำเลยชำระไปตามคำพิพากษานั้นครบถ้วนแล้วจึงถือว่าการบังคับโทษปรับเสร็จสิ้นแล้ว ไม่อาจถอนคืนได้ จำเลยไม่มีสิทธิขอคืนเงินค่าปรับ

- **ญ. ๕๐๖๑/๒๕๖๕** ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มี คำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้น ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษ อยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลทำให้จำเลยพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและ ไม่ต้องรับโทษจำคุกอีกต่อไปเท่านั้น ไม่กระทบถึงคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลชั้นต้นที่ให้รับ ไม้พะยุงของ กลางซึ่งขณะเกิดเหตุเป็นไม้หวงห้ามที่จำเลยกับพวกร่วมกันครอบครองไว้เป็นความผิด ทั้งเมื่อศาลชั้นต้นมี คำพิพากษาให้รับ ไม้พะยุงของกลางแล้ว ไม้พะยุงของกลางย่อมตกเป็นของแผ่นดิน ตาม ป.อ.มาตรา ๓๕ ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิขอคืน ไม้พะยุงของกลางได้

- **ญ.๕๗๕/๒๕๖๕** โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๐ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๒๘, ๒๙ แต่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ได้มี พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวล กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๔ (๑๕) ให้ยกเลิก พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ ป.ยาเสพติดท้าย พ.ร.บ. ดังกล่าวแทน ซึ่งตาม ป.ยาเสพติด ไม่ได้บัญญัติเรื่องผู้ได้รับการ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหลบหนีจากการควบคุมหรือหลบหนีออกนอกเขตศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่ให้ออว่าหนีการคุมขังตามมาตรา ๑๕๐ แห่ง ป.อ. ดังเช่นที่บัญญัติไว้ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดฯ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ดังนั้น การที่ผู้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หลบหนีจากการควบคุมหรือหลบหนีออกนอกเขตศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จึงไม่เป็นความผิดอีก ต่อไป จำเลยจึงพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยผลของ ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง

- **ฎ. ๒๐๖๒/๒๕๖๒** โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ ฐานรับคนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้าทำงาน ตาม พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๒๗, ๕๔ รวมกับความผิดฐานอื่น ๆ แต่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๑ มี พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศใช้ บังคับให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๓ กำหนดให้ยกเลิก พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ และตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ นำข้อหาความผิดเดิมตามมาตรา ๒๗, ๕๔ ฐานรับคนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้าทำงานมาบัญญัติเป็นความผิดไว้ซึ่งตรงกับ มาตรา ๙, ๑๐๒ ของพระราชกำหนดฉบับดังกล่าว แต่ต่อมามีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๓/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการชั่วคราวเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ข้อ ๑ ให้มาตรา ๑๐๒ แห่ง พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไป และข้อ ๖ ให้คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ซึ่งตรงกับวันที่ พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ **ความผิดฐานรับคนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้าทำงานที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ เกิดขึ้นก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ จึงเป็นกรณีที่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังมิได้กำหนดให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดต่อไป** จำเลยที่ ๑ จึงพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยที่ ๑ จะมีได้ฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายนี้ ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจหยิบยกปัญหาดังกล่าวขึ้นวินิจฉัยได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่ง, ๑๘๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๒๕

- **ฎ.๒๐๖๖๑/๒๕๖๑** ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกามี พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๓(๑) ให้ยกเลิก พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ และให้ใช้ พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ แทน ซึ่งมาตรา ๙ บัญญัติให้การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิด และมาตรา ๑๐๒ กำหนดโทษสำหรับความผิดดังกล่าวไว้ ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๓/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการชั่วคราวเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ข้อ ๑ ให้มาตรา ๑๐๒ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไป ถือว่าการกระทำความผิดในช่วงเวลาดังแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐ เป็นการกระทำที่ไม่มีโทษ **จึงไม่เป็นความผิดอาญาตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง** ส่วนการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าที่ถูกยกเลิกไปโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๓ แม้ พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ จะยังกำหนดให้เป็นความผิด แต่ไม่มีโทษ จึงต้องถือว่า พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดให้การกระทำดังกล่าวไม่เป็นความผิดอีกต่อไปตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง ดังนั้น การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงไม่เป็นความผิดฐานร่วมกันรับคนต่างด้าวซึ่งไม่มีใบอนุญาตเข้าทำงานโดยผิดกฎหมาย ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยแม้จำเลยทั้งสองมิได้ฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้

- **ญ. ๔๗๕/๒๕๖๕** จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพตามฟ้อง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองยอมรับฟังเป็นยุติว่าจำเลยทั้งสองได้กระทำความผิดตามฟ้องว่า จำเลยทั้งสองออกเช็คชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย โดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค การที่จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ว่า จำเลยทั้งสองได้ชำระหนี้ค่าสินค้าครบถ้วนแล้ว เช็กตามฟ้องจึงไม่มีมูลหนี้ จึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริงมิใช่ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและเป็นอุทธรณ์ที่ได้เถียงข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ขัดกับคำให้การของจำเลยทั้งสองที่ให้การรับสารภาพ อันเป็นข้อเท็จจริงที่มีได้ยกขึ้นมาก่อนมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ประกอบ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ และ พ.ร.บ. ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ มาตรา ๓ ขณะที่พิจารณาคดีนี้ แม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเห็นชอบให้ยกเลิก พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ไปแล้ว แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีพระราชบัญญัติให้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้แต่อย่างใด ดังนั้น พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงยังมีผลใช้บังคับอยู่

- **(๒) กฎหมายใหม่เป็นคุณ (มาตรา ๓ วรรคแรก)**
- ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าในทางใด
- มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นหลัก กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง เพราะหากกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณก็ย้อนหลังให้ได้
- ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณไม่ว่าในทางใด ทำให้ต้องพิจารณากฎหมายในทุก ๆ ด้านเพื่อให้ได้ความชัดว่ากฎหมายส่วนใดเป็นคุณในแง่ใด กล่าวคือ ศาลสามารถหยิบยกเอากฎหมายทั้งฉบับเก่าและฉบับใหม่ในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดมาใช้ได้
- ตัวอย่าง **พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. ๒๔๙๐** มาตรา ๖๒ ทั่วไปกำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิดด้วยการใช้กระแสน้ำไฟฟ้า ซืดยปลา ตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมา**พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๕๕๙** มาตรา ๘๑ กำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิดด้วยการใช้กระแสน้ำไฟฟ้าซืดยปลาตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕,๐๐๐ บาท ถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาท และมี**พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘** ที่ออกมาในภายหลังอีก มาตรา ๑๔๑ กำหนดโทษปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในขณะที่ใช้ พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ ต่อมาในระหว่างพิจารณาของศาลได้มีพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ ออกมาใช้บังคับ จะเห็นได้ว่า ตามพระราชกำหนดที่ออกมาในภายหลัง แม้จะมีจำนวนค่าปรับสูงกว่า พ.ร.บ. ทั้งสองฉบับ แต่ไม่มีโทษจำคุก จึงต้องถือว่าพระราชกำหนดเป็นกฎหมายที่เป็นคุณมากกว่า ต้องลงโทษปรับสถานเดียว อย่างไรก็ตามเมื่อจำนวนค่าปรับที่ลงแล้วจะเห็นได้ว่าค่าปรับตาม พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นคุณมากกว่า ซึ่งหากจะลงโทษปรับขึ้นค่าก็ต้องปรับเป็นจำนวน ๕,๐๐๐ บาท แต่หากจะลงโทษปรับขึ้นสูงสุดก็ต้องใช้ พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งมีโทษปรับขึ้นสูงสุด ๑๐๐,๐๐๐ บาท อันเป็นคุณมากกว่า

• การพิจารณาว่ากฎหมายใดเป็นคุณ (ใช้ในกรณีที่ฐานหรือบทความผิดทั้งกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่เป็นฐานหรือบทความผิดเดียวกัน)

- (๑) ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดและกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังต่างมีโทษจำคุกและโทษปรับ ให้พิจารณาว่ากฎหมายที่มีโทษจำคุกหรือโทษปรับหรือทั้งจำคุกและปรับเป็นคุณกว่ากฎหมายที่มีโทษจำคุกและปรับ เพราะมีโทษหลายสถานที่สามารถเลือกใช้ได้ (ฎ.๓๖๔๐/๒๕๔๖, ฎ.๕๕/๒๕๕๘)
- (๒) กฎหมายที่ไม่มีโทษจำคุกขั้นต่ำ เป็นคุณกว่ากฎหมายที่มีโทษจำคุกขั้นต่ำเพราะศาลจะลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้
- (๓) กฎหมายที่ไม่มีโทษปรับขั้นต่ำเป็นคุณกว่ากฎหมายที่มีโทษปรับขั้นต่ำเพราะศาลจะลงโทษปรับเพียงใดก็ได้
- (๔) กฎหมายใหม่ที่มีเพียงโทษปรับ เป็นคุณกว่ากฎหมายที่ใช้ขณะกระทำความผิดซึ่งมีโทษทั้งจำคุกและโทษปรับ
- (๕) กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดมีโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต แต่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังให้ถือว่าโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตได้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี ถือว่ากฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณมากกว่า
- (๖) กฎหมายใหม่มีอายุความในการฟ้องร้องสั้นกว่ากฎหมายเก่า กฎหมายใหม่เป็นคุณมากกว่า
- (๗) กฎหมายเก่ามีเหตุให้จำเลยไม่ต้องรับโทษ แต่กฎหมายใหม่กำหนดว่าจะลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้ กฎหมายเก่าเป็นคุณมากกว่า

- ฎ. ๖๕๕๑/๒๕๖๒ ที่โจทก์ขอให้บวกโทษจำคุก ๑๕ วัน ที่รอการลงโทษในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีนี้ เห็นว่า ในคดีก่อนดังกล่าวศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ (พืชกระท่อม) ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖ วรรคสอง ระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ คดีดังกล่าวถึงที่สุดแล้ว หลังจากนั้น หลังจากนั้นในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาในคดีนี้ ได้มี พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖ วรรคสอง โดยมาตรา ๑๗ และให้ใช้ข้อความใหม่ว่า “ถ้ายาเสพติดซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำตามวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวังโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท” อันเป็นกรณีที่กฎหมายที่ใช้ภายหลังกระทำความผิดยังคงบัญญัติให้การกระทำที่โจทก์ขอให้บวกโทษเป็นความผิดอยู่ แต่โทษตามกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำความผิดมีเพียงโทษปรับซึ่งเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่า กรณีจึงไม่อาจบวกโทษจำคุกได้

- ญ. ๔๖๓/๒๕๖๒** แม้ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา มี พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ออกใช้บังคับ โดยมาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๑๘) ของมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา "(๑๘) "กระทำชำเรา" หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น" มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๗๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาและให้ใช้ความใหม่แทน แต่ความใหม่มิได้บัญญัติให้การใช้สิ่งอื่นใดกระทำการกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และมาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ของมาตรา ๒๗๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยวรรคสองบัญญัติว่า "ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลนั้น ผู้กระทำต้องระวางโทษ..." ดังนั้น จากบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขใหม่ดังกล่าว ยังคงบัญญัติว่า การกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่นยังเป็นการกระทำความผิดอยู่ มิได้เป็นเรื่องที่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง เพียงแต่เปลี่ยนฐานความผิดจากข่มขืนกระทำชำเราเป็นความผิดฐานอนาจารโดยล่วงล้ำเท่านั้น ซึ่งตามสภาพทางธรรมชาติในการกระทำความผิดของจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคสอง (ที่แก้ไขใหม่) เป็นคุณแก่จำเลยมากกว่าการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (เดิม) การปรับบทลงโทษจำเลยตามมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง (ที่แก้ไขใหม่) จึงเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่า แต่โทษตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (เดิม) ซึ่งใช้บังคับในขณะที่ยังกระทำความผิดมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๔ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๘,๐๐๐ บาท ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท ส่วนโทษตามมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง (ที่แก้ไขใหม่) มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๔ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาท ถึง ๔๐๐,๐๐๐ บาท เห็นได้ว่ากฎหมายเดิมและกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีระวางโทษจำคุกเท่ากัน แต่โทษปรับตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีระวางโทษปรับที่สูงกว่าโทษปรับตามกฎหมายเดิม ต้องถือว่ากฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่เป็นคุณแก่จำเลยในส่วนนี้ จึงต้องลงโทษจำเลยตามกฎหมายเดิมซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดบังคับแก่จำเลย อันเป็นการใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยไม่ว่าในทางใดตาม ป.อ. มาตรา ๓

- ญ. ๓๔๖๘/๒๕๖๒ (ป)** ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา มี พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ออกใช้บังคับ โดยมาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๗๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความใหม่แทน และมาตรา ๓ ให้เพิ่มความในมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา (๑๘) "กระทำชำเรา" หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น" กรณีเป็นเรื่องกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานกระทำชำเราว่า จะต้องเป็นการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้กระทำจึงจะเข้าเกณฑ์เป็นความผิด อันเป็นการปรับปรุงนิยามคำว่า "กระทำชำเรา" ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับลักษณะการกระทำชำเราทางธรรมชาติ ดังนั้นเมื่อคดีได้ความว่า การกระทำของจำเลยที่ใช้มือจับอวัยวะเพศของผู้เสียหายรูดขึ้นลงแล้วใช้ปากของจำเลยดูดและอมอวัยวะเพศของผู้เสียหาย โดยไม่ได้ใช้อวัยวะเพศของจำเลยล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องทางปากของผู้เสียหาย จึงไม่เป็นการกระทำชำเราแต่อาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม (เดิม) อีกต่อไป ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารแก่เด็กอาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคแรก (เดิม) หรือเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารแก่เด็กอาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีโดยการล่วงล้ำตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคห้า (ที่แก้ไขใหม่) ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่เห็นว่า แม้การกระทำของจำเลยดังกล่าวจะไม่ได้เข้าไปในอวัยวะเพศของผู้เสียหายก็ตาม แต่ก็เป็นกระทำความผิดสมควรทางเพศอันเป็นการล่วงละเมิดผู้เสียหายแล้ว จึงเป็นการล่วงล้ำอวัยวะเพศของผู้เสียหาย เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคห้า (ที่แก้ไขใหม่) แต่ความผิดฐานกระทำอนาจารแก่เด็กยังไม่เกินสิบสามปีโดยการล่วงล้ำตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคห้า (ที่แก้ไขใหม่) มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต เท่ากันกับความผิดฐานกระทำชำเราแต่อาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม (เดิม) ระวางโทษตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่เป็นคุณ ศาลต้องพิจารณาลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่ยังกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

- (ประชุมใหญ่ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๒)

- **ฎ.๕๐๖/๒๕๖๕** ขณะโจทก์ฟ้องคดีการกระทำของจำเลยเป็นความคิด ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคห้า (แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. ฉบับที่ ๒๓ พ.ศ. ๒๕๖๒) แต่ในขณะกระทำความผิดการกระทำดังกล่าวเป็นความคิด ป.อ. มาตรา ๒๑๖ วรรคสาม (เดิม) และระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา มี พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๔ ออกใช้บังคับ โดยมาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน (๑๔) ของมาตรา ๑ ตาม ป.อ. แล้วให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (๑๔) "กระทำความผิด" หมายความว่ากระทำการเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำ ล้วงล่อวัยวะเพศ ทวารหนักหรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้อวัยวะอื่นของผู้กระทำ หรือวัตถุล้วงล่อวัยวะเพศ หรือทวารหนักของผู้อื่น ..." และมาตรา ๖ ให้ยกเลิก ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด ดังนั้นบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังคงบัญญัติว่าการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมีอวัยวะเพศล้วงล่อวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่นยังเป็นการผิดอยู่ มิใช่กรณีที่กฎหมายบัญญัติในภายหลังบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความคิดต่อไป ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง เพียงแต่เปลี่ยนฐานความผิดจากการกระทำอนาจารโดยการล้วงล่อแล้วเปลี่ยนกลับมาเป็นฐานกระทำความผิดอีกเท่านั้น ซึ่งการกระทำความผิดของจำเลยฐานกระทำความผิดโดยการล้วงล่อตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคห้า ที่แก้ไขใหม่ ในขณะโจทก์ฟ้องคดีนี้เป็นคุณสมบัติมากกว่าการกระทำความผิดฐานกระทำความผิดโดยการล้วงล่อตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๖ วรรคสาม (เดิม) และมาตรา ๒๑๖ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑ (๑๔) ที่แก้ไขใหม่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา จึงต้องปรับบทความผิดของจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคห้า ที่แก้ไขใหม่ในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ตาม ป.อ. มาตรา ๓ เมื่อความผิดฐานกระทำความผิดโดยการล้วงล่อตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคห้า ที่แก้ไขใหม่ในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้กับฐานกระทำความผิดอีกอย่างใดอีกอย่างหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๖ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑ (๑๔) ที่แก้ไขใหม่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกามีระหว่างโทษเท่ากับความผิดฐานกระทำความผิดอีกอย่างใดอีกอย่างหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๖ วรรคสาม (เดิม) ที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด ระหว่างโทษตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ทั้งในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้และในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาจึงไม่เป็นคุณสมบัติ

- จึงต้องลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๖ วรรคสาม (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด ส่วนความผิดตามฟ้องข้อ ๑.๓ ถึง ๑.๖ นั้น พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๕ ให้ยกเลิกวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของ ป.อ. มาตรา ๒๑๔ ซึ่งจากบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมยังคงบัญญัติให้การกระทำโดยใช้อวัยวะอื่นของจำเลยหรือวัตถุล้วงล่ออวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลอายุต่ำกว่าสิบห้าปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๔ วรรคสอง (เดิม) เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑ (๑๔) ที่แก้ไขใหม่ มิใช่กรณีกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความคิดต่อไปตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง เช่นกัน เพียงแต่เปลี่ยนฐานความผิดจากฐานกระทำความผิดอนาจารแก่บุคคลอายุต่ำกว่าสิบห้าปีโดยการล้วงล่อกลับไปเป็นฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นซึ่งมีระหว่างโทษเท่ากัน กฎหมายที่แก้ไขใหม่จึงไม่เป็นคุณสมบัติไม่ว่าในทางใดตาม ป.อ. มาตรา ๓ จำเลยยังคงมีความผิดและให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๔ วรรคสอง (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยแต่ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและปรับบทลงโทษให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

- คำพิพากษากฎีกาที่น่าสนใจเกี่ยวกับมาตรา ๓

- **ฎ. 8450/2563** อนึ่ง ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ได้มี พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 ใช้บังคับโดยยกเลิก พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 อันเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด และให้ใช้บทบัญญัติใหม่แทน แต่การกระทำของจำเลยทั้งสามที่เป็นการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใดเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่จำเลยที่ 1 ตามบทบัญญัติมาตรา 57 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ฉบับเดิม ยังคงเป็นความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 ฉบับใหม่ที่ใช้ข้อความทำนองเดียวกัน การกระทำของจำเลยทั้งสามยังคงเป็นความผิดอยู่เช่นเดิม ดังนั้น ต้องใช้กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ฉบับเดิม มาตรา 57 วรรคหนึ่ง (1) ในส่วนของบทความผิดบังคับแก่จำเลยทั้งสาม ตาม ป.อ. มาตรา 2 ส่วนกำหนดโทษนั้นตามกฎหมายเดิมบัญญัติบทลงโทษไว้ในมาตรา 118 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

- สำหรับกฎหมายที่แก้ไขใหม่บัญญัติบทลงโทษไว้ในมาตรา 126 วรรคหนึ่ง มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดสิบปี จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายเดิมและกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีระวางโทษจำคุกและโทษปรับเท่ากัน แต่ตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นการบัญญัติให้ลงโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แตกต่างจากกฎหมายเดิมที่กำหนดให้ลงโทษจำคุกและปรับเท่านั้น จึงต้องถือว่ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด และกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิดเป็นคุณมากกว่าในส่วนที่เกี่ยวกับโทษจำคุกและโทษปรับซึ่งมีหลายสถานที่จะลงได้ จึงต้องใช้กฎหมายที่แก้ไขใหม่ ในส่วนของโทษจำคุกและโทษปรับตาม พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 มาตรา 126 วรรคหนึ่ง อันเป็นส่วนที่เป็นคุณบังคับแก่จำเลยทั้งสามไม่ว่าในทางใดตาม ป.อ. มาตรา 3 สำหรับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งซึ่งถือเป็นอุปสรรคของโทษทางอาญาดังกฎหมายใหม่มีกำหนดเวลานานกว่ากฎหมายเดิม กฎหมายที่แก้ไขใหม่ในส่วนนี้จึงไม่เป็นคุณแก่จำเลยทั้งสาม ต้องใช้ พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ฉบับเดิม มาตรา 118 มาบังคับใช้แก่จำเลยทั้งสาม ตาม ป.อ. มาตรา 3

- **ญ. 272/2565** พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ 2522 มาตรา 15 ประกอบมาตรา 66 บัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นโดยถือเอาเพียงปริมาณของยาเสพติดเป็นสำคัญแต่ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 145 บัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นโดยถือเอาพฤติการณ์ในการกระทำความผิดและบทบาทหน้าที่ในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ ไม่ได้ถือเอาเพียงปริมาณดังเช่นกฎหมายเดิมอีกต่อไป ดังนั้น ถ้าผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์หรือบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายใหม่ มาตรา 145 วรรคสองหรือวรรคสาม ศาลย่อมมีอำนาจปรับบทความผิดตาม มาตรา 145 วรรคสองหรือวรรคสามได้ แต่ถ้ายาเสพติดให้โทษมีปริมาณถึงตามกฎหมายเดิมมาตรา 66 วรรคสองหรือวรรคสาม แต่ผู้กระทำความผิดไม่มีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดและบทบาทหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายใหม่ มาตรา 145 วรรคสองหรือวรรคสาม ศาลย่อมไม่อาจปรับบทความผิดตามมาตรา 145 วรรคสองหรือวรรคสามได้ คงปรับบทความผิดได้เพียงตามมาตรา 145 วรรคหนึ่ง ส่วนการกำหนดโทษก็ต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณทั้งกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ไม่ว่าในทางใด ทั้งนี้ ตาม ป.อ. มาตรา 3 คดีนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าตำรวจล้อมซื้อและจับจำเลยทั้งสองพร้อมเมทแอมเฟตามีนของกลาง 1,000 เม็ด พฤติการณ์น่าจะเชื่อว่าจำเลยทั้งสองจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนให้ผู้ล่อซื้อ ย่อมทำให้เกิดการแพร่กระจายแก่ผู้เสพหลายคนโดยสภาพ ถือเป็นการกระทำให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชนแล้ว กรณีจึงต้องลงโทษจำเลยทั้งสองตามกฎหมายใหม่ มาตรา 90, 145 วรรคสอง (2) ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี อันเป็นบทกฎหมายที่เป็นคุณแทนกฎหมายเดิมตามมาตรา 66 วรรคสาม ที่มีระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต สำหรับโทษปรับ ก็ต้องลงโทษจำเลยทั้งสองตามกฎหมายใหม่ มาตรา 145 วรรคสอง (2) ซึ่งมีระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท อันเป็นคุณกว่าตามกฎหมายเดิม มาตรา 66 วรรคสาม ที่มีระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

• พ.ร.บ.ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๒

- มาตรา ๖๖ ผู้ใดจำหน่ายหรือมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๑ โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้หรือน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แต่ไม่เกินยี่สิบกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท
- ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

• ประมวลกฎหมายยาเสพติด

- มาตรา ๑๔๕ ผู้ใด ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมิไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท
- ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท
- (๑) กระทำเพื่อการค้า
- (๒) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน
- (๓).....

- **ฎ. ๔๕๔๓/๒๕๖๒** กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดหรือกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓ นั้น หมายถึงกฎหมายที่บัญญัติถึงการกระทำอันเป็นความผิด หรือบัญญัติถึงกำหนดโทษหรือโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ซึ่งคดีนี้ได้แก่บทบัญญัติความผิดฐานชิงทรัพย์และบทบัญญัติตาม ป.อ. มาตรา ๕๒ โดยศาลชั้นต้นพิพากษาให้เพิ่มโทษจำเลยตามมาตรา ๕๒ ซึ่งขณะจำเลยกระทำความผิดในคดีนี้ ป.อ. มาตรา ๕๔ บัญญัติไม่ให้ถือว่าความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบเจ็ดปีเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในมาตรา ๕๒ แต่ภายหลัง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ บัญญัติให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๔ และให้ใช้ข้อความใหม่แทน โดยในมาตรา ๕๔ กฎหมายเดิมและกฎหมายใหม่คงใช้ข้อความทำนองเดียวกันต่างกันแต่เพียงเกณฑ์อายุของผู้กระทำความผิด ซึ่งกฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่ให้ถือว่าความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในมาตรา ๕๒

- หากข้อเท็จจริงเป็นไปดังที่จำเลยอ้างว่าขณะจำเลยกระทำความผิดในคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางที่โจทก์อ้างเป็นเหตุขอให้เพิ่มโทษ จำเลยมีอายุเพียง ๑๗ ปีเศษ และขณะที่จำเลยกำลังรับโทษในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษคดีนี้ต่อนั้น มีการแก้ไข มาตรา ๕๔ ซึ่งบทกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นคุณกว่ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด เนื่องจากศาลไม่อาจเพิ่มโทษในคดีนี้ได้ แม้คดีนี้จะถึงที่สุดแล้วก็ตาม แต่ ป.อ. มาตรา ๓ (๑) บัญญัติให้ศาลกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ในกรณีที่จำเลยยังไม่ได้รับโทษหรือกำลังรับโทษในคดีหลังอยู่ถ้าสำนวนความปรากฏแก่ศาลหรือเมื่อผู้กระทำความผิดร้องขอ ศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะได้สวนคำร้องของจำเลยให้ได้ข้อเท็จจริงโดยชัดแจ้งว่าเป็นไปตามที่จำเลยกล่าวอ้างหรือไม่แล้วมีคำสั่งใหม่ตาม ป.อ. มาตรา ๓ (๑)

- มาตรา ๓(๑) ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษ หรือกำลังรับโทษอยู่ และโทษที่กำหนดตามคำพิพากษานั้นหนักกว่าโทษที่กำหนดที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาลหรือเมื่อผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการร้องขอ ให้ศาลกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ในการที่ศาลจะกำหนดโทษใหม่นี้ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษมาบ้างแล้ว เมื่อได้คำนึงถึงโทษตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง หากเห็นเป็นการสมควร ศาลจะกำหนดโทษน้อยกว่าโทษขั้นต่ำตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดไว้ถ้าหากมีก็ได้ หรือถ้าเห็นว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับมาแล้วเป็นการเพียงพอ ศาลจะปล่อยผู้กระทำความผิดไปก็ได้

ตัวอย่าง

หลังจากที่มีการใช้ประมวลกฎหมายอาญาเสพติดแล้ว จำเลยที่ต้องโทษจำคุกตามกฎหมายเดิม (พ.ร.บ.อาเสพติด พ.ศ. ๒๕๒๒) มักจะขอขึ้นคำร้องขอให้ศาลสูงกำหนดโทษใหม่เพราะเป็นกฎหมายที่มีโทษเบากว่า ศาลสูงเห็นว่า การกำหนดโทษให้จำเลยใหม่ตาม ป.อ.มาตรา ๓(๑) ต้องเป็นกรณีที่โทษที่กำหนดตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลล่างหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง หากศาลล่างมีคำพิพากษาเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งตามกฎหมายเดิม (มาตรา ๕๑) ที่ถูกยกเลิกไปแล้ว ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาเสพติดไม่มีบทบัญญัติให้เพิ่มโทษได้เช่นเดิมอีก เมื่อการเพิ่มโทษเป็นส่วนหนึ่งของโทษที่กำหนดตามคำพิพากษาและการเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายใหม่ที่บัญญัติในภายหลัง จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดโทษให้จำเลยใหม่ตาม ป.อ.๓(๑) แต่เนื่องจาก ป.อ.มาตรา ๑๑ ให้นำบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญาไปใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย ดังนั้น ศาลสูงจึงมีอำนาจเพิ่มโทษจำเลยหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา ๕๒ ที่เป็นบททั่วไปได้